

Θέατρο: Γέννηση και εξέλιξη

ΜΕΡΟΣ 10

Γράφει ο Γρηγόρης Χρονόπουλος

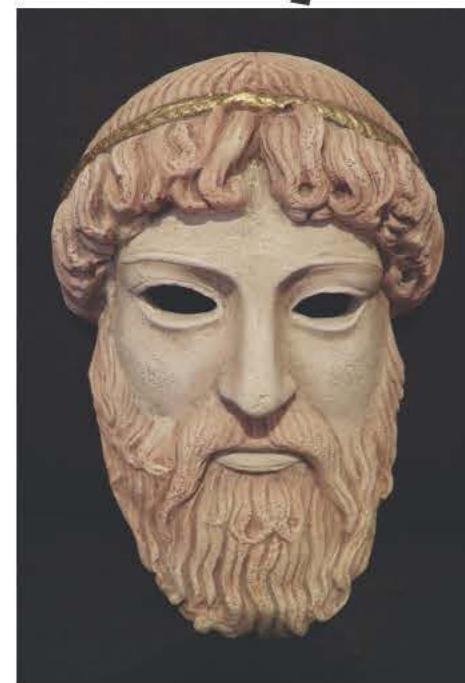
Το θέατρο είναι η κατ' εξοχήν πνευματική Τέχνη. Γεννήθηκε στη χώρα μας κι αποτελεί ακρογωνιαίο λίθιο στη φυλετική μας παράδοση. Η σημασία του είναι τεράστια, όταν κατανοήσουμε ότι το θέατρο είναι γέννημα του διαλόγου και της ελευθερίας των ιδεών, παιδί της Δημοκρατίας. Κι ακόμα οτι ξεκινάει από το θρησκευτικό συναίσθημα που είναι τόσο έντονο στον άνθρωπο. Γιατί εκεί βρίσκουμε το σπόρο. Στα θρησκευτικά δρώμενα, τα λατρευτικά έθιμα. Που με την προσθήκη του διαλόγου εξελίσσεται σε έκφραση, συζήτηση, σκέψη, θέση και αντίθεση. Σπόρος, πηγή, ρίζα του θεάτρου είναι η λατρεία του θεού Διόνυσου.

Μια θεότητα που συμβολίζει και εκφράζει τον φυσικό κύκλο της ζωής. Ο σπόρος, η βλάστηση, το φυτό, η γονιμοποίηση, ο καρπός και..πάλι ο σπόρος.

Το μυστήριο και το μεγαλείο του κύκλου της ζωής που εντυπώσιασε τον άνθρωπο από την ύπαρξή του στη γη. Πάνω σ' αυτό το θαύμα πλέκτηκε ο μύθος του Διόνυσου, που δεν ανήκει στο δωδεκάθεο του Ολύμπου.

(Θεωρείται μάλιστα σαν ξενόφερτος στην Ελλάδα.) Είναι γέννημα του κύκλου των εποχών. Η αναγέννηση και η διαιώνιση της ζωής, αλλά και η χαρά της ζωής. Σύνθετος και πολύπλοκος στη διαμόρφωση και στις λατρευτικές εκδηλώσεις ο Διόνυσος είχε δικές του γιορτές και δικό του τραγούδι, τον Διθύραμβο. Ο Διθύραμβος ήταν κάτι σαν υμνωδία, που τον τραγουδούσαν και τον χόρευαν οι πιστοί ομαδικά με τη συνοδία αυλού. (Απόκριες - Χάρυ κρίσνα). Και η γιορτή, που γινόταν περισσότερο στον καιρό της σοδειάς, είχε πάντα συμβολισμό και επίκεντρο την γονιμότητα και το κάρπισμα. Και στην χαρούμενη διάθεση ταίριαζε περισσότερο το σταφύλι. Που δίνει το κρασί και μαζί μ' αυτό την εύθυμη διάθεση, το γλέντι. Μέσα σ' αυτό το πνεύμα της χαράς και με την ελεύθερη αντίληψη σχετικά με το γεννετήσιο ένστικτο προστέθηκαν οι Σάτυροι οι Σειλινοί, οι Νύμφες κι όλα τα μυθολογικά όντα της υλιστικής χαράς. (Από τους Σάτυρους έχουμε τη λέξη σάτυρα, σατυρίζω).

Ο Διθύραμβος και γενικά οι γιορτές του Διόνυσου έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλείς στην Αιγαίο και περισσότερο στην περιοχή των Μεσογείων

(Μαραθώνας, Σπάτα, Κορωπί κ.λ.π.) που ήταν εύφορες περιοχές και είχαν πολλά αμπέλια. Γι' αυτό πρέπει να ήταν και πυκνοκατοικημένες γιατί τώρα με τα έργα του νέου αεροδρόμιου και τους ολυμπιακούς δρόμους βρέθηκαν πολλά αντικείμενα οικιακής χρήσης. Οι αμπελουργοί τημόσαν ιδιαίτερα τον Διόνυσο, τον έκαναν προστάτη τους και τον τημόσαν με γιορτές και πανηγύρια, περισσότερο στον αμπελότρυγο Κάτι που κατά κάποιον τρόπο γίνεται και σήμερα. Ο αμπελότρυγος έχει πάντα μια εορταστική ατμόσφαιρα κι ένα σωρό έθιμα με το πάτημα των σταφυλιών, τον μούστο κ.λ.π.

Στις γιορτές του Διόνυσου έπαιρναν μέρος όλοι, νέοι και γέροι. Χόρευαν στους δημόσιους χώρους κι είχαν και τραγούδια εύθυμα, σατυρικά και πειραχτικά. Τολμηρά θα λέγαμε, όπως γίνεται και στα αποκριάτικα λαϊκά γλέντια. Με εκείνα τα στιχάκια, σαν τις μαντινάδες, που έχουν τόση λαϊκή σοφία και τόσο χαριτωμένα παινέματα και πειράγματα και που τα συναντάμε σχεδόν σε όλη την Ελλάδα και που ήταν τόσο αγαπητά στην αρχαιότητα. Οι γιορτές με τον καιρό γίνονταν όλο και πιό επίσημες. Και όταν λέμε με τον καιρό, δεν εννούμε από χρόνο σε χρόνο αλλά από δεκαετίες σε αιώνες. Κι όταν λέμε επίσημες εννούμε αναγνωρισμένες από το κοινό και τις αρχές. Κι έφτασαν στο σημείο να αναθέτουν οι άρχοντες σε ορισμένους ποιτείες να γράφουν και να συνθέτουν νέους διθυράμβους καλύπτωντας τα έξοδα.

Ήταν κι ο θίασος. Οι πιστοί που τραγουδούσαν και χόρευαν τις διάφορες συνθέσεις. Έβαφαν το πρωσόπο τους με το κατακάθι του μούστου και συχνά μεταμφιέζονταν σε ζώα. Κι έκανα αστείες κινήσεις και καμώματα που διασκέδαζαν το κοινό. Προτιμητέα μεταμφίεση ήταν ο πιό ενεργη-

τικός από τα οικόσιτα ζώα, σε σχέση με το σεξουαλικό στοιχείο, την σεξουαλικότητα γενικά. Από αυτές τις μετεμφιέσεις έχουμε τη λέξη τραγωδία (τράγος- ωδή), σαν να λέμε τράγος που τραγουδάει. Κι ήταν πολλά τα τολμηρά και παραστατικά καμώματα που διασκέδαζαν το κοινό.

Ετοι μαζί με το τραγούδι έχουμε και τη δράση. Τα δρώμενα, τις μιμητικές παραστάσεις απ' όπου πρόερχεται πλέξη δράμα. Η λέξη δράμα δεν είχε πάντα τη σημασία του λυπτρού αλλά της δράσης. Όπως κι η λέξη τραγωδία. Τη σημασία δράμα και τραγωδία την πήραν από την υπόθεση, που είναι η εξέλιξη του τραγουδιού και του χορού σε δράση. Και η υπόθεση είχε πάντα σχέση με προβλήματα δυσάρεστα. Και να πως μπήκε ο διάλογος και στη συνέχεια η υπόθεση, η πλοκά. Που εξελίχθηκε σε ολοκληρωμένο έργο που περιγράφει και εκφράζει τη ζωή, τα νοήματα και τις ιδέες για να δώσει δίδαγμα.

Κάποια χρονιά στα μέσα του 6ου π.Χ. αιώνα (όπως υπολογίζουν οι αρχαιολόγοι και οι μελετητές) ένας ποιητής, ο Θέσπις, στο δήμο Ικαρίας (τον σημερινό Διόνυσο έξω από την Αθήνα) είχε μια ιδέα, μια έμπνευση. Φορώντας προσωπείο, μάσκα μπήκε στη μέση του χορού και αντί να τραγουδήσει, όπως έκαναν οι άλλοι, άρχισε να απαγγέλει στίχους. Ήταν κάτι σαν απάντηση στα λόγια του τραγουδιού, σαν απόκριση στο τραγούδι. Αυτό ήταν. Η καινοτομία άρεσε και υιοθετήθηκε. Εφαρμόστηκε σε μεγαλύτερη κλίμακα και εξελίχθηκε. Δημιουργήθηκε ο διάλογος. Και γύρω στο διάλογο πλέκτηκε η ιστορία, η υπόθεση. Γεννήθηκε το θέατρο, το δράμα. Άρχισε από την αναπαράσταση της ζωής του Διόνυσου με λόγια και έργα. Οι περιπέτειες, τα κατορθώματα, οι πράξεις ούλος μύθος του κύκλου της ζωής. Στην αφηγηματική μορφή και στη χορευτική έκφραση προστέθηκε η πράξη, η δράση. Ο διάλογος και παραστάσεις. Μια σύνθεση δηλαδή που ζωντανεύει και εκφράζει. Ο Θέσπις εκμεταλεύτηκε την επιτυχία που είχε ο διάλογος κι έκανε μια μόνιμη ομάδα με την οποία περιόδευε στην Αιγαίο κι έδινε παραστάσεις.

Πήρε κι ένα άρμα (το περίφημο άρμα του Θέσπιδος) και δημιουργήθηκε ο πρώτος περιοδεύων θίασος. Από το όνομα Θέσπις έχουμε και τη λέξη θεσμός, θεσπίζω. Θεσπίστηκαν λοπόν οι παραστάσεις του περιοδεύοντος θίασου, όπως θεσπίστηκαν με τον καιρό και οι θεατρικοί διαγωνισμοί.

**Χριστούγεννα
Με παιχνίδια**

Κάντε τη διαφορά αυτή την περίοδο των διακοπών με τη δωρεά νέων παιχνιδιών για αγόρια και κορίτσια.

Όλα τα παιχνίδια που συλλέγονται θα δοθούν στα παιδιά που βρίσκονται στα κοντινά νοσοκομεία.

Τα παιχνίδια θα συλλέγονται στην Ελληνική Ορθόδοξη Κοινότητα στο τμήμα Πρόνοιας (206-210 Lakemba St, Lakemba) έως τις 30 Νοεμβρίου 2018.

Welfare Service
9740 8310 / 9740 6022

GREEK ORTHODOX COMMUNITY OF NSW